

Zgodbe kot sredstvo za razumevanje sveta/ spodbujanje kritičnega mišljenja za razumevanja sveta

POLEG ZNANJA o delovanju demokratičnih institucij naj bi šola

razvijala splošno izobrazbo, katere del so tudi **govorna kultura in spretnosti medsebojnega sporazumevanja**.

Medkulturalna kompetenca postaja vse bolj pomembna v vsakdanjem življenju, saj bo vedno več ljudi iz različnih držav pogosteje živelo skupaj.

Medkulturalna kompetenca obsega voljo, znanje in spretnosti, ko gre za:

- zavedanje lastnih čustev in reakcij,
- zmožnost uvideti različne razlage za vedenje druge osebe,
- zmožnost tolmačiti komunikacijo in strukture moči v drugi kulturi,
- razmišljanje o tem, kako naj bi se ustrezno vedli,
- zmožnost komuniciranja, posredovanja sporočila, dogovarjanja in reševanja spora. (Saerckjaer 2004)

KULTURA POGOVORA se pri učencih oblikuje pri vseh vrstah pogovora v šoli.

V javnem življenju pa sta pri urejanju skupnih zadev najpogostejši obliki pogovorov

diskusija in debata, zato bi morali imeti svoje mesto pri pouku in v šoli.

Če učenci ne bodo izkusili diskusije in debate v šoli, je več možnosti, da se tudi v življenju ne bodo vključevali v tovrstne razprave.

Učenci potrebujejo izkušnjo o tem, kaj pomeni odprto poslušati tudi drugačna stališča, spoznati morajo sporne teme in se pri tem ozaveščati tudi o etičnem ozadju.

Družbeno žgočih tem pri pouku ni mogoče prezreti, saj so del učenčevega in učiteljevega življenja.

MEDKULTURNI DIALOG KOT DEL SOCIALNEGA UČENJA

'Moški in ženske niso le moški in ženske. So tudi pokrajina, v kateri so se rodili, stanovanje v mestu ali kmetija, kjer so shodili, igre, ki so se jih igrali v otroštvu, pripovedke, ki so jih poslušali, hrana, ki so jo jedli, šole v katere so hodili, športi, s katerimi so se ukvarjali, pesniki, ki so jih brali, in Bog v katerega so verovali.

(W. Somerset Muugham, Ostrina britve)

Naše kulturno okolje se hitro spreminja in v njem je vedno več različnosti. Kulturna različnost je osnovna značilnost človeške družbe, ki se razvija kot posledica preseljevanja, zahtev nacionalnih in drugih manjšin po posebni kulturni identiteti, kulturnih učinkov globalizacije, rastoče soodvisnosti med svetovnimi regijami in napredka informacijskih in komunikacijskih medijev. Vedno več

posameznikov živi v 'večkulturni normalnosti', zato je izziv kako 'upravljati' s svojo pripadnostjo več kulturam.

ZA SLOVAR POJMOV:

Medkulturne družbe so opredeljene kot različne kulture, etnične skupine itn., ki živijo skupaj na ozemlju, vzpostavljajo odnose odprte interakcije, izmenjave in vsestranskega priznavanja ter spoštujejo vrednote in življenjske sloge. V medkulturni družbi govorimo o aktivni strpnosti in ohranjanju enakopravnih odnosov, kjer je vsakdo pomemben, kjer ni večvrednih in manjvrednih, boljših in slabših ljudi. (Vzgojno – izobraževalni priročnik, 1998, stran 23)

Medkulturni dialog je odprta in spoštljiva izmenjava med posamezniki in skupinami, ki pripadajo različnim kulturam, in vodi v globlje razumevanje svetovnega nazora drugega.

Pomebno je, da poudarimo da medkulturni dialog ne pomeni predstavitve tradicij ali kultur različnih narodov. Bistvo ni izmenjava, temveč **vzajemni odnos - dialog**.

Kaj vam pomeni beseda kultura?

Mladim ponudite priložnost predstavitve preko predmetov, ki ponazarjajo njihovo kulturo in priložnost za razpravo o njihovi pripadnosti enim ali večim kulturam in o tem kaj kultura je. O tem kaj kultura je, ni enotne definicije.

Kaj »tovorim s seboj« in je del moje kulture?

Skupaj z mladimi naredite refleksijo in raziskovanje kaj nosimo v svoji kulturni prtljagi, katere predpostavke imamo do drugih in kako to vpliva na naše povezave z drugimi. Vsak naj nariše svojo unikatno prtljago – kovček in vanj nariše ali napiše vsaj tri stvari, ki jih tovari s seboj in le te vplivajo na njegovo vsakdanje življenje. Skupaj naredite galerijo kulturne prtljage in se pogovorite o tem zakaj ste zapisano oziroma narisano določili kot kulturno prtljago, od kod je to prišlo, ali je predstavljena prtljaga pozitivna ali negativna, in kakšen so lahko posledice, če jo tovorimo s seboj.

Kako spodbuditi sebe in druge za medkulturni dialog?

Zamislite si, da ste iz tujine pravkar prileteli na letališče Ljubljana. Domov ste se odpeljali s taksijem. Taksist se je kmalu začel pritoževati čez stanje v državi, predvsem čez migrante in manjšine, ki dobesedno poplavlja državo. Zamislite si, da imate možnost postaviti tri vprašanja s katerimi boste vplivali na spremembo razmišljanja taksista. Namen treh vprašanj je naslednji:

- razumeti taksista kot človeka in tega od kod prihaja,
- mu ponuditi priložnost pogledati na situacijo z druge perspektive,
- pomagati odkriti kako različnost migrantov in manjšin prispeva k odličnosti države.
- Katera tri vprašanja bi postavili?

Medkulturna vzgoja in spodbujanje sprememb svojih lastnih ravnanj in odnosa do lastne/ih kultur/e in kultur drugih naj temelji na spoštovanju človekovih pravic in človekovega dostojanstva ter naj kot tako bo del socialnega učenja.

Že če upoštevamo klasično didaktično načelo, da je treba pri poučevanju upoštevati učenčevo okolje, njegovo predznanje in izkušnje, se kaj hitro znajdemo v položaju, da bodo učenci izrazili ideje v katerih se zrcalijo vplivi širšega okolja – družine, prijateljskih skupin, množičnih medijev...

Ena od pomembnih izkušenj, ki bi jih morali pridobiti je :

- **zavedanje odgovornosti**, ki jo vsak posameznik ustvarja s svojimi izjavami.
 1. PRAVILO. – izjave morajo biti argumentirane
 2. OB DOPUŠČANJU drugačnih mnenj se zavedati etičnega stališča-na katerem temeljijo različne izjave
 3. Svoja prizadevanja usmeriti v »skupno dobro«.

MISEL za razmišljanje:

**»Ne, da se nečesa ne upamo storiti zato, ker je težko,
ampak je težko zato, ker si tega ne upamo storiti.«**

(Séneca)

Motivacijsko in vzgojno sredstvo, ki spodbuja razmišljanje - učimo premišljevat, spodbujamo uresničevati.

Zgornje ugotovitve dobro ponazarjajo besede prof. dr. Janeka Muska in prof. dr. Vida Pečjaka, priznanih slovenskih strokovnjakov (Musek in Pečjak, 2001, str. 86), ki pravita:

»Naše obnašanje je motivirano. Ne pojavlja se kar samo od sebe, ima svoje vzroke in cilje. Z motivacijo mislimo na vse tisto, kar nas spodbuja in usmerja«.

Delo s besedili, ki spodbujajo razpravo, samoizpraševanje in kritično razmišljanje.

Ta lahko poteka v številnih oblikah:

- ❖ poslušanje posnetih in branja zapisanih zgodb
- ❖ igranje vlog
- ❖ simulacije
- ❖ igre

Učitelji lahko izhajajo iz resnične zgodbe, če presodijo, da je pomembna za obravnavano učno temo.

Učenci poiščejo ali ustvarijo sami zgodbe npr. Kaj bi..., če bi...?

Primeri:

OSMISLITI in POVEZATI

1. Npr. zgodba (slišati)

»Upravičeno cenimo dobre zgodbe. **Dobra zgodba hkrati razsvetljuje in angažira. Jasna in prepričljiva zgodba nam pomaga najti pomen, ne zgolj razsejanih podatkov in abstraktnih idej. Zgodbe nam pomagajo, da si jih zapomnimo, z njimi osmislimo naše življenje in življenje okoli nas.**

... najboljše zgodbe prispevajo k temu, da so **naša življenja razumljivejša in bolj osredotočena.**« Wiggins, G., in J. McTighe (1998), str.48, glej Požarnik in Plut-Pregelj, (2009) str.44; Moč učnega Pogovora

Viri: Besedila, stripi, risbe, fotografije, filmi...

Razprava se lahko vedno začne z osebno izkušnjo in premislekom, saj ni cilj zgolj razumeti besedilo, ampak razmišljati, poiskati globlji pomen besed in slik ter si predstavljati širši vpliv nekega besedila.

2. Analiza iz več vidikov (videti, zakaj so zgodbe različne; npr. **upoštevati širše kulturno okolje in tudi akterje dejavnosti.**

3. **Poiskati vzorčne povezave med dejavniki in analizirati njihove odnose.**

Izzivi premisleka: pozornost je usmerjena na vsakega učenca. (**prisluhni, razumeti...**)

Vsako učenje prinaša spremembe.

Pomembno je, da **izkušnji** in **premisleku** običajno sledi **delovanje**.

Ta koncept presega golo sposobnost pridobivanja znanja, gre za razvijanje procesa logičnega sklepanja kot tudi spodbujanje posameznikov, da bi spremenili svoji življenje in pomagali drugim.

Učenec lahko primerja svoje izkušnje s prebranim, naredi svoje sklepe, kritično premisli o izkušnjah in vzrokih zanje, pa tudi o konkretnih možnostih, da bi takšno ravnanje spremenil, saj je poudarek na delovanju.

Družboslovni predmeti se navezujejo tudi na konkretno okolje, iz katerega izhajajo učenci. **Poudarja se skupna kultura, vlogo posameznika v družbi....**

Možnosti za sodelovanje v skupnosti so neštete: KATERE?

Kratka vaja/ predstavitev primerov

Prosimo vas, da s kolegico/ kolegom prediskutirate naslednja vprašanja:

- Kakšna znanja in miselne veščine preverjajo in razvijajo predstavljeni primeri?
- Kakšna predhodna znanja zahtevajo?
- S kakšnim načinom poučevanja razvijamo tovrstna znanja?
- Kakšno vlogo ima pri tem predmet družboslovja?

Viri:

Brander, P. et al. 1998. Vzgojno – izobraževalni priročnik. Ljubljana: informacijsko – dokumentacijski center Sveta Evrope pri Narodni in univerzitetni knjižnici, skupnost dijaških domov Slovenije, Urad za mladino Republike Slovenije.

Blazinšek, A. Kronegger, S. 2008. Govoriš medkulturno?: t-kit za medkulturni dialog. Ljubljana: Zavod Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij – CNVOS.

Pratt, M. L. Manley, R. G. Bassnett, S. 2004. Intercultural dialogue. British Council.

Sawrkjaer, V. 2004. Medkulturna kompetenca uvod, <http://www.gla.ac.uk/rg/smulti13.pdf> (2.1.2010).

Wiggins, G., in J. McTighe (1998), str.48, glej Požarnik in Plut-Pregelj, (2009) str.44; Moč učnega Pogovora

Zapisala:

J.Pika Gramc in Romana Franković